

Emmeloord, 1 juli 2025.

Onderwerp

Decentralisatiegelden Openbare Bibliotheken

Advies raadscommissie

[...]

Aan de raad.

Status: ter besluitvorming

Voorgesteld besluit

1. Een budget van € 147.603 beschikbaar te stellen ten behoeve van het voldoen aan de zorgplicht van gemeenten voor openbare bibliotheken;
2. De 23^e wijziging van de programmabegroting 2025 vast te stellen.

Inleiding

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (hierna: WSOB) gaat veranderen. De wijziging heeft als doel om de rol en functie van bibliotheken in de samenleving te versterken. De bijbehorende zorgplicht betekent dat gemeenten een verantwoordelijkheid krijgen om ervoor te zorgen dat iedereen in hun verzorgingsgebied toegang heeft tot een volwaardige bibliotheekvoorziening.

Sinds 2023 wordt er gewerkt aan het versterken van het netwerk van fysieke bibliotheken. Hiervoor is zowel inzet op de korte als op de lange termijn noodzakelijk. Voor de korte termijn is de regeling eenmalige specifieke uitkeringen lokale bibliotheekvoorzieningen 2023-2024 (hierna: SPUK) ingezet. Op de langere termijn zal de aangepaste Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen met een zorgplicht in werking treden.

In de periode tussen het aflopen van de SPUK (na 2024) en de realisatie van de wetswijziging ontvangen gemeenten ter overbrugging een tijdelijke decentralisatie-uitkering. Hiervoor is landelijk een bedrag van circa € 59 miljoen per jaar beschikbaar. Het doel van deze uitkering is dat gemeenten de bibliotheekvestigingen die op basis van de SPUK zijn gerealiseerd kunnen bestendigen, zich kunnen voorbereiden op de zorgplicht en de bibliotheek als lokale maatschappelijke voorziening kunnen blijven door ontwikkelen. Gemeenten en provincies moeten vanaf 2026 zorgen voor voldoende en volwaardige bibliotheken. De gewijzigde WSOB zal voor alle gemeenten gelden. De bekostiging van deze zorgplicht zal via het gemeentefonds verlopen.

De voor de decentralisatie-uitkering beschikbare financiële middelen worden over gemeenten verdeeld op basis van een bedrag per inwoner. Voor de gemeente Noordoostpolder gaat dit om € 147.603,- voor de jaren 2025 en 2026. Dit bedrag is niet specifiek geoormerkt voor de bibliotheek, de gemeenteraad is in principe vrij om te bestemmen zoals haar dat passend lijkt. Het ministerie van OCW heeft echter per brief van 18 maart 2025 (zie bijlage 2) de oproep gedaan aan gemeenten om het bedrag aan de bibliotheek te besteden.

Doelstelling

Voorbereiden op de zorgplicht en de bibliotheek als lokale maatschappelijke voorziening blijven doorontwikkelen:

Aanvraag 2025

Stichting FlevoMeer Bibliotheek (hierna: FMB) heeft voor de locatie Noordoostpolder voor 2025 een aanvraag gedaan. Zie de bijlage voor de volledige aanvraag inclusief begroting. Hieronder een schematische weergave van de aanvraag

Aanvraag 2025

1a. Onderzoek en ontwikkeling	€ 8.000
1b. Dorps- en wijkgerichte aanpak	€ 94.103
2. Proces (cultuur)huisvesting	€ 7.500
3. Professionaliseringslag	€ 32.500
4. Invoering gratis lidmaatschap tot 23 jaar	€ 5.500
	€ 147.603

Argumenten

1.1 De FlevoMeer Bibliotheek verzorgt alle bibliotheekvoorzieningen binnen de Gemeente Noordoostpolder.

De FlevoMeer Bibliotheek is de enige bibliotheekvoorziening binnen de gemeente Noordoostpolder. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in een brief van 18 maart 2025 (zie bijlage) aangegeven dat bovenstaande decentralisatie-uitkering bestemd zijn voor bibliotheken en heeft nogmaals opgeroepen deze middelen ook zo in te zetten.

1.2 De decentralisatiegelden stellen FlevoMeer Bibliotheek, en daarmee de Gemeente Noordoostpolder, in staat om zich voldoende voor te bereiden op de Zorgplicht.

De wetwijziging van het stelsel openbare bibliotheken zal in de toekomst werkelijkheid worden. De bibliotheken krijgen hiermee andere en extra verantwoordelijkheden en taken. In de huidige wet staat dat Openbare bibliotheken in ieder geval de volgende functies hebben:

- ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- organiseren van ontmoeting en debat; en
- laten kennis maken met kunst en cultuur.

Het ministerie van OCW heeft in 2022 een wijziging van de WSOB aangekondigd. De grootste wijziging is dat de huidige 'bevorderingstaak' wordt omgezet naar een plicht voor gemeenten en provincies. De toegang tot de openbare bibliotheek wordt hiermee voor alle inwoners gegarandeerd. Als onderdeel van de zorgplicht dienen gemeenten een meerjarenplan voor bibliotheekbeleid op te stellen in samenwerking met de bibliotheekorganisatie. Met de decentralisatie-uitkering kan de bibliotheek zich voorbereiden op de komst van de nieuwe wet en in samenwerking met de gemeente een meerjarenplan Bibliotheekbeleid opstellen.

1.3 De activiteiten welke gefinancierd werden vanuit de SPUK Bibliotheekgelden worden hiermee voortgezet.

Vanuit de SPUK hebben wij in 2023 en 2024 een aantal belangrijke activiteiten gesubsidieerd. Met het beschikken van de decentralisatie-uitkering worden deze activiteiten doorgezet en versterkt.

1.4 Met de dorps- en wijkgerichte aanpak lopen we vooruit op het mogelijke normenkader van de nieuwe WSOB.

Vanuit de nieuwe wet zal er naar alle waarschijnlijkheid gekeken worden hoe de bibliotheekvoorzieningen over de gemeenten worden verdeeld. Zo zal er bijvoorbeeld gekeken worden naar steden en omliggende dorpen en hoe er voor te zorgen dat iedereen inwoner evenveel kans krijgt om aangehaakt te zijn en te blijven bij de bibliotheekvoorziening binnen de gemeente. Met de dorps- en wijkgerichte aanpak lopen we vooruit op deze ontwikkeling.

1.5 Alle onderdelen uit de aanvraag dragen bij aan het voorbereiden op de Zorgplicht.

Dit geldt echter niet voor het onderdeel 'Proces Cultuurhuisvesting'. Het proces (Cultuur)Huisvesting raakt bijvoorbeeld ook het Cultuurbedrijf Noordoostpolder, welke geen extra uitkering hiervoor ontvangt. Het uitkeren van een bedrag voor het Proces (Cultuur)Huisvesting aan FlevoMeer Bibliotheek kan voor scheve verhoudingen zorgen. Het is

momenteel nog niet definitief dat als er een nieuwe locatie komt voor het huisvesten van Culturele partners, de FMB mee zal gaan in deze verhuizing. Daarnaast is het mogelijk dat het proces Cultuurhuisvesting pas later afgerond wordt dan dat de wetswijzing WSOB van kracht is. In tegenstelling tot de Cultuurhuisvesting, draagt een Professionaliseringsslag wel bij aan de voorbereidingen op de Zorgplicht. Om deze reden willen we deze middelen graag inzetten voor activiteiten die bijdragen aan het versterken van de bibliotheekvoorziening.

Kanttekeningen

1.1 Het staat de gemeenteraad vrij het bedrag te besteden aan partijen.

Bij decentralisatie-uitkeringen kan de gemeenteraad beslissen om de middelen te gebruiken voor andere activiteiten dan waar deze voor bedoeld zijn. Naast deze vrijheid hebben wij als gemeente ook de oproep van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ontvangen om deze middelen te gebruiken voor de bibliotheekvoorziening in deze gemeente. Er is echter geen onderzoek gedaan naar andere aanbieders voor lokale bibliotheekvoorzieningen, op basis van de ervaringen met FlevoMeer Bibliotheek.

Planning/Uitvoering

Voor 2026 is er nogmaals een bedrag van € 147.603,- beschikbaar. We verwachten daarvoor weer een aanvraag van FMB de ontvangen. Dit incidenteel beschikbare budget wordt in de primitieve programmabegroting 2026-2029 verwerkt.

Bijlagen

1. Aanvraag FMB
2. Verzoek minister Bruins (OCW)

Het college van burgemeester en wethouders,
de secretaris, de burgemeester,

Portefeuillehouder : T. van Steen
Stellers : mevrouw R. van der Bij, ; r.vanderbij@noordoostpolder.nl, meneer S. van
den Hengel, ; s.vandenhengel@noordoostpolder.nl

De raad van de gemeente Noordoostpolder,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 1 juli 2025, no. 25.0001246;

gelet op artikel 160 Gemeentewet

B E S L U I T:

1. Een budget van € 147.603 beschikbaar te stellen ten behoeve van het voldoen aan de zorgplicht van gemeenten voor openbare bibliotheken;
2. De 23^e wijziging van de programmabegroting 2025 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering
van 15 september 2025.

De griffier, de voorzitter,